

Almennar pensiónir



Heri Mohr

Í Sosialinum nr. 7, 15. januar 2018 hefur Árni Gregersen, journalistur, nakrar hugleiðingar um almennar pensiónir, nú lögtingið hefur havt 1. viðgerð av nýskipan av pensiónum.

Hóast ein av grundgevingunum fyri umlegging av pensiónum eftir hansara áskoðan er, at pensionistar skulu hava meira "at liva fyri," so er høvuðsgrundin, at "skil má fáast á langtíðarhaldfórinum á samlaða føroyska búskapinum." Í sama andadrátti fáa vit at vita, at fólkapensiónin kom í Føroyum 1959, og at í mong ár stóð á almennum lønarseðlum, at "so ella so stórus partur av skattinum fór til fólkapensión."

Ein slíkan seðil hefur undirritaði ikki sæð. Tey gomlu fingi jú ellisrentu, aðrenn fólkapensiónin kom í 1959.

Undirritaði var í tænastrámannastørvum á Føroya Gjaldstovu frá 1956 til 1991.

Hóast greinin hjá Gregersen í roynd og veru viðger málið um, at "nú fáa vit øll annað slag av pensiónum," og "tað er ógvuliga torført at gera tað áhugavert at lesa um pensiónir" – so skilji eg satt at siga lítið av tí, sum eg havi lisið av um røddu hugleiðingum.

Hóast alt so átti tað ikki at verið

so torført at lisið um okkara pensiónir:

Tá ið fólkatingið og lögtingið høvdu viðtikið lógir um almennar pensiónir í Føroyum og lógir og reglugerðir um hesar pensiónslógir, vórðu trýggjar almennar pensiónir veruleiki, nevnliga: Fólkapensión, avlamispensión og einkjupensión.

Hesar pensiónir vórðu figgjaðar soleiðis:

Fólkapensión helvt um helvt millum ríkiskassan og landskassan. Av landskassans parti vórðu 10% álíknað øllum kommununum við stóði í fólkatali og kommunuskattainntøku (hetta var eitt sindur fløkjasligt býti).

Avlamispensión á sama hátt sum fólkapensión.

Einkjupensión helvt um helvt millum ríkiskassan og landskassan [minnist meg rætt].

Samsvarandi galdandi lógum varð í mong ár eitt fólkapensiónsgjald upp á 1½% (ella 2%?) av botngjaldi av fólkapensión og avlamispensión goymt í einum grunni í landskassans ársroknaskapum ætlað lánveiting til bygging av nýggjum røktarheimum. Hesin grunnur varð fyrst umsitin av Ríkisumboðnum og seinna av Almannastovuni, tá ið hon varð veruleiki. Men Fólkapensións-

grunnurin lá tryggur í landskassanum á Føroya Gjaldstovu.

Við útlánum úr Fólkapensiónsgrunninum varð byggikostnaðurin til fylgjandi røktarheim figgjaður:

Í Vágum, Suðuroy, Klaksvík, Eysturoy, Suðurstreymoy og á Sandi.

Ein sonn massakra fór fram í landskassanum í 1991. Eirindaleys sum á sinni í Stockholm 1520.

Fólkapensiónsgrunnurin og útvið 100 aðrir landskassagrunnar hvurvu so at siga í myrkri og í heimildarloysi. Eisini fólkapensiónsgrunnurin við tøkum peningi og øllum útlánunum hvarv sum sagt í 1991.

Í 1992 varð hendan massakran lóggildað við tveimum lögtingslógum (sjá síðu 6 í landskassans ársroknaskapi 1991).

Eisini tann ríki Oljugrunnurin við nógvum tøkum milliðnum og stórum útlánum hvarv í sama myrkri, men Palleba og Marsanna knógva framhaldandi til dagin í dag við oljugjaldi við ongum grunni.

Eg má siga við mín góða vin Árna Gregersen – við góðum skúla í Føroyum og Danmark og fjølbroyttum arbeiðsroyndum í Føroyum og á Bornholm – at tað, ið tú sigur um

tað, ið landsstýriskvinnan við pensiónsmálum sigur um nýskipan av pensiónum, er so fløkt og torskilt, at tað valla verður lisið av fólki við vanligum viti og skili.

Eg kann upplýsa, at í 1956 vóru trýggir eftirlønargrunnar í landskassans ársroknaskapum:

Eftirlønargrunnur tænastrámannanna, Eftirlønargrunnur læraranna og Eftirlønargrunnur sjúkrahúsanna. Teir vórðu allir avtiknir einaferð í 1960-unum. Harmiligt!

Sjálvur fáa eg í dag trýggjar ymiskar almennar eftirlønir, og eg havi ongantið rindað nakað eftirlønargjald. Men mín sjálsagda skatt havi eg sjálvandi goldið til dagin í dag.

Í roynd og veru er ikki so nógv broytt av hesum pensiónslógum hesi 48 árin annað enn tað, at lögtingið við figgjarlógini 2002 stongdi fyri øllum dýrtíðarhækk- ingum av ríkiskassans helvt uttan tó at útvega landskassanum aðrar inntøkur í staðin til pensiónirnar.

Loksins vil eg leggja dent á, at eg serliga sakni at fáa at vita, hvussu ein radikal umlegging av eftirlønarskipanini skal figgjast, herundir hvussu ríkiskassans partur kemur inn í myndina.

Rættleiðing til lesarabræv hjá Rune Nolsøe

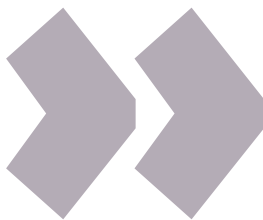


Georg F. Hansen, formaður Føroya Arbeiðarafelag

Í Sosialinum frá 22. januar 2018 hefur Rune Nolsøe rættuliga hvassorðaðar skuldsetingar móti Føroya Arbeiðarafelag, sum hann leggur undir at fremja rán móti limum felagsins í sambandi við samhaldsføstu lívstryggingarskipan okkara.

Av tí at Rune ikki skrivur hvat tað er, sum tryggingarnar dekkja hjá ávikavist Føroya Arbeiðarafelag og hjá danska fakfelagnum, so er neyðugt við hesari rættleiðing.

Til ber ikki bert at hyggja at hvat tryggingin kostar, tí uttan at hyggja at hvat fæst fyri tryggingargjaldið, so fær ein ikki eina rættvísandi mynd av einari tryggingarskipan.



Hetta eru tøl, sum síggjast á heimasíðuni hjá danska fakfelagnum

Hvat fáa tey eftirsitandi um limur í Føroya Arbeiðarafelag doy

Sum tað sæst á heimasíðu okkara, so dekkar samhaldsfasta lívstryggingarskipan okkara:

Útgjald við deyða kr. 365.976,00

Útgjald í sambandi við hættisliga sjúku kr. 91.493,00

Útgjald við hættisliga sjúku hjá børnum kr. 91.493,00

Útgjald við 67 ára aldur kr. 100.000,00 um arbeiðsfólk hava verið við í skipanini seinastu fylgjandi 10 árin.

Hvat fáa tey eftirsitandi um limur í 3 F doy

Útgjald við deyða um limurin er 54 ár kr. 112.098,00

Síðani lækkar útgjaldið við árunum, soleiðis at útgjald við deyða um limurin er 61 ár ella eldri er kr. 49.822,00.

Harumframt fáa børnini útgjald, sum liggur frá kr. 28.024,00 til kr. 11.210,00 fyri hvørt barni, alt eftir aldri og aldrinum hjá liminum sum doy.

Hetta eru tøl, sum síggjast á heimasíðuni hjá danska fakfelagnum.

Føroya Arbeiðarafelag hefur eina samhaldsfasta skipan, har øll gjalda prosent av lønini inn og um limurin doy ella gerst álvarliga sjúkur, so fáa øll somu upphædd útgoldna

Vit í Føroya Arbeiðarafelag hava, sum hini feløgin í Føroyum, valt at hava eina samhaldsfasta lívstryggingarskipan, har øll eru við at gjalda, og um limir doy, so verður upphæddin sum tey eftirsitandi fáa útgoldið tann sama uttan mun til hvussu gamlur limurin var og uttan mun til hvat tann einstaki limurin hevði goldið til tryggingina.

Hetta meta vit sum eina góða

skipan fyri limir okkara.

Donsku fakfeløgin fáa uttan iva stórkunda fyrimunir tí limatalið er nógv ferðir størri enn hjá fakfeløgum í Føroyum.

Vit ivast ikki í, at eitt fakfelag í Danmark, sum t.d. hefur 50.000

limir hefur møguleika at samráða seg fram til lægri tryggingargjald pr. lim enn eitt fakfelag í Føroyum við t.d. 3.500 limum.

Tí er einki lógið í, at tryggingargjöldini, sum danskir løntakarar gjalda eru væl lægri enn tað, sum løntakarar í Føroyum gjalda.

Sum sagt bert tó ikki til bert at hyggja at inngjaldssíðuni uttan eisini at hyggja at, hvat fæst fyri hesi tryggingargjöld.

Kritikkur eigur at byggja á veruliga lýsing av bæði kostnaði og veitingum.

Vit hava sjálvsagt einki ímóti kritikki, men umráðandi er, at tann sum førir fram kritikkin, kannar veruligu umstøðurnar, soleiðis at málið verður lýst frá øllum síðum, og at upplýst verður loyalt um bæði gjald og veitingar.

Tórshavn, 23.01.2018

Tí er einki lógið í, at tryggingargjöldini, sum danskir løntakarar gjalda eru væl lægri enn tað, sum løntakarar í Føroyum gjalda